

Nr 431.

Av herr **Hagård m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 28, med förslag till förordning om ändrad lydelse av 1, 2 och 4 §§ förordningen den 11 juni 1937 (nr 339) om mödrahjälp, m. m.

I kungl. prop. nr 28 har med avseende å mödrahjälpen föreslagits att maximibeloppet måtte höjas från nuvarande 300 kr. till 400 kr. eller vid flerbörd 500 kr. Vidare förordas sådan ändring beträffande ansökningstidens längd att den som kan visa godtagbart skäl för att hon icke sökt mödrahjälp inom den nu föreskrivna tiden av 60 dagar efter nedkomsten, skall erhålla möjlighet att få sin ansökan prövad, därest den ingives inom ytterligare 15 dagar efter utgången av den normala tidsfristen. Prövningen, huruvida dylika skäl förelegat, är avsedd att uppdragas åt socialstyrelsen.

Frågan om en höjning av maximibeloppet har varit aktuell vid flera tillfällen. Såväl därvid som under den utredning som numera företagits ha meningarna varit delade i fråga om den lämpliga storleken av mödrahjälpen. Både motionärerna vid 1943 års riksdag (II: 35) och det övervägande antalet mödrahjälpnämnder ha ansett ett belopp av 350 kr. vara tillfyllest. Samma ståndpunkt har statskontoret intagit, ehuru väl denna myndighet därjämte förordat en maximigräns av 450 kr. vid flerbörd. Socialstyrelsen däremot har med instämmande av medicinalstyrelsen föreslagit ett belopp av 400 kr. resp. vid flerbörd 500 kr.

Det förefaller ostridigt, att hittills mödrahjälpens medelvärde lämnat utrymme för hänsynstagande till de prisstegringar som inträtt. Genomsnittliga värdet uppgick nämligen för år 1942 icke till högre belopp än 186 kr. Å andra sidan är det uppenbart, att i vissa särskilda fall kostnaderna för exempelvis tandvård och inackordering å mödrahem m. m. kunna vara så stora, att mödrahjälpens nuvarande maximibelopp icke täcker föreliggande behov. Dessa fall torde dock hittills ha varit ganska fåtaliga, och det kan därför ifrågasättas, om de böra föranleda en generell höjning i förevarande hänseende. Tillräckligt stöd för en sådan åtgärd lämnas i varje fall icke av den i propositionen förbragta utredningen.

I detta sammanhang må för övrigt framhållas, att mödrahjälpen utgör endast en detalj i den sociala omvårdnad som kommer mödrarna till del. De belopp,

som därutöver utgå i form av moderskapspenning eller moderskapshjälp, utgöra givetvis ett tillskott, till vilket viss hänsyn bör tagas i förevarande sammanhang. Mot det nu tillämpade systemet kan invändas, att det genom splittring på ett flertal olika understödsformer icke i erforderlig grad tillgodoser kravet på sådan planmässighet och reda som är nödig, om hjälp skall kunna lämnas på det mest ändamålsenliga sättet i de fall där sådan hjälp verkligen är påkallad. Ur både social och ekonomisk synpunkt är det över huvud taget av vikt, att statens socialvårdande verksamhet sker med vederbörlig hänsyn till arten och angelägenheten av olika behov av hjälp samt till de ekonomiska resurser som stå staten till buds för att lämna sådan. En alltför kraftig höjning av understödsformernas värde på ett område kan lätt medföra, att man till slut ser sig nödsakad att iakttaga alltför stor återhållsamhet på andra lika angelägna områden. Socialvården är för närvarande bland annat ur denna synpunkt föremål för utredningar inom socialvårdskommittén och befolkningsutredningen, och onödigt stora förändringar beträffande vissa speciella vårdformer böra därför icke genomföras, innan resultatet av dessa utredningar föreligga, så att man kan få en överblick över hela fältet och avgöra, huru statens insatser böra fördelas för tillgodoseende av olika behov.

Vad socialvårdskommittén anfört beträffande förslagen om en höjning av mödrahjälpens maximigräns erbjuder ur dessa synpunkter särskilt intresse, ty kommittén har för sin del förordat en mera försiktig reform på området. Majoriteten inom kommittén (herrar Eriksson, Hagård, Skoglund, Wallén och fru Nordgren) anser det tveksamt, om den föreliggande utredningen giver stöd för ett förslag om en generell höjning i detta avseende. Redan nu gällande bestämmelser lämna, enligt kommitténs mening, utrymme för ett tillgodoseende i större utsträckning än som i praktiken skett av behoven i de enskilda fallen. Även ekonomiska skäl tala mot en reform sådan som socialstyrelsen föreslår. Styrelsen har visserligen utgått från att någon genomgående förskjutning av samtliga mödrahjälpsunderstöd till högre värden icke skall äga rum i anledning av maximibeloppets höjning, men enligt kommitténs mening talar all erfarenhet för att en sådan förskjutning icke kan undvikas i praktiken. Det är givetvis omöjligt att förutsäga, vilken kostnadsökning som skulle uppkomma, om socialstyrelsens förslag genomföres, men att den icke kan antagas stanna vid av socialstyrelsen beräknade 1 000 000 kr. finner kommittén uppenbart.

En reform i fråga om mödrahjälpens maximibelopp bör därför enligt kommitténs mening av såväl sakliga som ekonomiska skäl inskränka sig till att öka hjälpmöjligheterna i vissa fall, då behovet är särskilt stort, d. v. s. framför allt i sådana fall, där maximibeloppet redan med nuvarande bestämmelser befinnes otillräckligt. Kommittén finner således för sin del en tillfredsställande lösning vara, att mödrahjälpsnämnderna tillerkännas rätt att, där *synnerliga skäl* föreligga, bevilja mödrahjälp till ett sammanlagt värde av högst 400 kr. Därest så skulle befinnas lämpligt med hänsyn till lagstiftningens enhetliga tillämp-

ning och ur kontrollsynpunkt, skulle en dylik bestämmelse kunna kompletteras med ett stadgande av innebörd, att vederbörande mödrahjälpnämnd skulle till socialstyrelsen översända uppgift angående ärende, vari mödrahjälps värde överstigit 300 kr. Vid flerbörd bör däremot även enligt socialvårdskommittén mödrahjälps värde kunna uppgå till högst 500 kr.

En svaghet i det sistnämnda förslaget är att begreppet »synnerliga skäl» möjligen kan ge anledning till osäkerhet i tillämpningen. Även om socialstyrelsen härvidlag genom mödrahjälpnämndernas ovanberörda uppgiftsskyldighet sättes i tillfälle att utöva viss kontroll, torde det dock vara lämpligt, att man i lagtexten något tydligare än som skett i socialvårdskommitténs förslag anger vilka fall som åsyftas med stadgandet om de högre beloppen i mödrahjälp. Från olika håll har man framhållit, att den nuvarande maximigränsen understundom visat sig vara för snäv med hänsyn till höga tandvårdskostnader eller kostnaderna för inackordering å mödrahem. I regel är det väl också dessa särskilt kostsamma hjälpformer, som kunna ge anledning till ett överskridande av de för normala fall avsedda maximigränserna. Detta synes böra komma till uttryck, ehuru väl möjlighet bör stå öppen för mödrahjälpnämnderna att även i andra fall, då moderns nödställda belägenhet eller eljest synnerliga skäl tala för ett högre bidrag än normalt, bevilja sådant. När synnerliga skäl föreligga därför, skulle emellertid även vid flerbörd kunna ifrågasättas en höjning utöver den normala mödrahjälpen för sådana fall med 100 kr., eller således till högst 500 kr. Med sådana ändringar synes socialvårdskommitténs förslag böra kunna tillfredsställa de anspråk på hjälpmöjligheter, som föreligga i de särskilda fallen, samtidigt som en lösning av frågan enligt detta förslag skulle kunna ske utan att man därmed föregriper de utredningar som pågå och vilka säkerligen få taga upp spørsmålet om en lämplig understödsform med avseende å moderskap.

Vad härefter angår förslaget om en *utsträckning av ansökningstiden i vissa fall* är det att märka, att en ändring av nu gällande regler avstyrkts av socialstyrelsen, statskontoret och svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet. Bland annat har man härvidlag understrukit nödvändigheten av att de blivande mödrarna på ett mycket tidigt stadium komma i förbindelse med barnavårdsnämnderna.

Emellertid kan det måhända få anses rimligt, att möjlighet öppnas för den, som kan visa godtagbart skäl för att hon icke sökt mödrahjälp inom den nu föreskrivna tiden av 60 dagar efter nedkomsten, att få sin ansökan prövad, därest den ingives å senare tidpunkt efter utgången av den nuvarande tidsfristen. Förutsättningen härför bör dock vara, att någon särskild omständighet, som kan medföra mödrahjälp, inträffat å sådan tid att ansökan ej kunnat ingivas inom den normala tidsfristen. Föreligger ett sådant fall borde, efter prövning av socialstyrelsen, en ansökan kunna upptagas till prövning utan iakttagande av ny tidsfrist å 15 dagar, som föreslagits i propositionen.

På grund av vad sålunda anförts hemställes,

att riksdagen vid behandling av prop. nr 28 måtte besluta, att 1 och 4 §§ i kungl. förordningen om ändrad lydelse av 1, 2 och 4 §§ förordningen den 11 juni 1937 (nr 339) om mödrahjälp måtte erhålla följande lydelse:

1 §.

Kvinna, som — — — — — statsmedel.

Mödrahjälp lämnas — — — — — av högst trehundra kr, vid flerbörd högst fyrahundra kr. Erfordras mödrahjälp för särskilt kostsam hjälpform, befinner sig modern i nödställd belägenhet eller föreligga eljest synnerliga skäl, må dock beloppen höjas med högst etthundra kr.

Då anledning — — — — — räntefritt lån.

Mödrahjälp må ej — — — — — vad sålunda stadgas.

4 §.

Ansökan om — — — — — av barnavårdsmanen.

Mödrahjälp skall — — — — — till prövning. Inträffar omständighet, som kan föranleda mödrahjälp, å sådan tidpunkt, att ansökan ej kunnat ingivas inom nyssnämnda tid, äger dock socialstyrelsen medgiva, att ansökan må upptagas till prövning.

Vid ansökan — — — för nedkomsten.

Stockholm den 2 februari 1944.

Alarik Hagård.

Martin Skoglund.

Otto Wallén.

Bertil von Friesen.

Arvid Jonsson.

Ragnar Sveningsson.

K. E. Hansson
i Skediga.
